

Forslag til Finanslov for 2025

(Naalakkersuisoq for Finanser og Skatter)

Svarnotat

3. behandling

Indledning

På vegne af Naalakkersuisut vil jeg takke Finans- og Skatteudvalget for udvalgets behandling af Naalakkersuisuts ændringsforslag fremsat til 3. behandlingen.

Samtidig vil jeg fremkomme med en stor ros til de ansvarlige partier bag finanslovsaftalen. Det er positivt, at disse partier er klar til at tage ansvar og fokusere på de mange ting, der samler os og som vi er enige om, frem for på det, der skiller os. Finanslovsaftalen lægger grundlaget for en række politiske tiltag i de kommende år, og jeg ser frem til, at vi i fællesskab begynder at realisere disse til gavn for Vort Land.

Med finanslovsaftalen fastholder vi et robust fundament for landets økonomiske politik i 2025.

Overskud på finansloven for 2025

Det er i en sådan situation nødvendigt og gavnligt, at vi i dag forventeligt vedtager en finanslov med overskud. For perioden 2025-2028 er der budgetteret med et samlet drifts- og anlægsoverskud; et såkaldt DA-resultat på 100 mio. kr.

Drifts og anlægs-resultatet kan og skal dog ikke læses isoleret. I henhold til Inatsisartuts Budget- og Regnskabslov er de offentlige budgetter i såvel selvstyret og kommunerne underlagt en vækstbegrænsning. Vækstbegrænsningen er fastsat på 2 procent fordelt over 4 år, idet der i ét år må være en vækst på 1 procent. Formålet med loven er på sigt at reducere den offentlige sektors omfang og fremme væksten inden for den private sektor, og dermed sikre Vort Lands økonomiske holdbarhed for fremtidige generationer. Naalakkersuisut vil understrege, at man på denne baggrund har udarbejdet forslaget til finanslov. Grænsen for udgiftsvækst medfører, at der hvert år er et begrænset råderum til nye udgifter. Det tilbageværende økonomiske råderum i 2025 er på 0,8 mio. kr.

En ansvarligt udarbejdet finanslov udgør et vigtigt fundament for samfundets styring. Men en finanslov kan ikke stå alene eller løse alle problemer. Mange af vort samfunds langsigtede udfordringer løses ikke via Finansloven, for der udestår mange store forhold der skal rettes op i vores land. Naalakkersuisut fastholder derfor sin fokus på løbende og brede forhandlinger med partierne i Inatsisartut med henblik på så vidt muligt at nå frem til langtidsholdbare løsninger. Det

er nemt at komme med store ønsker og gyldne løfter, men det er sjældent enkelt at indfri dem. Men Vort Land vil til stadighed have brug for politikere, der tør træffe upopulære beslutninger og som tager ansvar.

Med finansloven og finanslovsaftalen sætter vi en ramme for en række kommende tiltag, hvoraf jeg vil komme ind på nogle af de væsentligste.

Idræt og sundhed

En sund befolkning er en befolkning, der dyrker sport, og hvor der gøres en stor indsats med forebyggende tiltag. Dette vil Naalakkersuisut gerne understøtte. Til styrkelse af idrætten på både det folkelige niveau og på eliteniveauet er der konkret afsat 30 mio. kr. i løbet af finanslovsperioden. Dette er et betydeligt løft af støtten til idrætten med baggrund i finanslovsaftalen, samtidig har man afsat disse midler til brug i idrætsforbundenes holdidræt og landshold. Man prioriterer at disse midler ikke benyttes til administration, men at man bevilger disse til specialforbund.

Ligeledes har man bevilget 1 mio. kr. for de næste 2 år til det man kalder for den hårdeste langrendskonkurrence i verden, nemlig Arctic Circle Race, som har mange deltagere fra den øvrige verden.

Kamp mod hårde stoffer

Misbrug af euforiserende stoffer og stærke narkotiske stoffer her i landet er stigende. Derfor har man i budgetårene afsat yderligere 20 mio. kr. til at ansætte flere toldere og for at øge kontrollen. Naalakkersuisut prioriterer kampen mod dem der tjener de "sorte penge" og som ødelægger samfundet. Sammen skal vi gå i kamp mod dem der svækker vores vej mod selvstændigheden. Borgernes deltagelse i denne kamp og ikke mindst styrkelsen af samarbejdet med vores lands politi er nogle af de vigtigste indsatser der skal gennemføres.

Flere penge til borgere

Skattereformen bliver nu en realitet, hvilket indfrier en flerårig målsætning. Skattereformen giver flere penge til den arbejdende klasse, som vitterligt har behov for at have flere penge mellem hænderne. Disse kan være jollefiskere, kassemedarbejdere, fabriksmedarbejdere, medarbejdere i daginstitutioner og i alderdomshjem som får mest ud af reformen. Man kan ikke sige, at vellønnede intet får ud af reformen, direktørerne får også noget ud af reformen, men de får mindre end de folk med de laveste indkomster. De som får mest under reformen, er skatteborgerne med en årsindkomst mellem 150.000-300.000 kr. Det vil sige, at de der har en indtægt på mellem 12.500 kr. og 25.000 kr. om måneden, er dem der får mest. Hele reformen er fuldt finansieret og det er ikke blot et valgoplæg.

Fortsat byggeri

Byggeri er en hjørnesteen i Naalakkersuisuts indsats for at skabe vækst og trivsel i hele landet. Med finanslovsaftalen for 2025 fortsætter Naalakkersuisut og aftalepartierne den målrettede indsats for at sikre boligbyggeri i større byer og ikke mindst i de mindre bosteder. Det er vigtigt, at vi derigennem skaber en spredt udvikling i bosteder og i bygder. Gennem ordlyden i aftalen sikrer vi en fortsat indsats for at gøre noget ved behovet for ungdomsboliger, boliger til ældre med ressourcer og til familiehuse.

Kystnære fiskere

Som bekendt har Inatsisartut vedtaget en ny fiskerilov. I den forbindelse skal vi være parate til at hjælpe de kystnære fiskere som har modtaget hjælp til fartøjer og joller fra selskaber og som har fået udmeldinger fra selskaberne. Dette for at sikre tryghed blandt kystnære fiskere og for at komme med en god løsning.

Spiralsagen

Landslægeembedet har meddelt, at omkring 15 piger har fået opsat præventionsmidler, siden vores land overtog ansvaret for sundhedsvæsenet i 1992. Ud fra denne uacceptable handling forventes det, at når undersøgelserne er færdige, så kan man udbetale erstatning til de berørte og ikke mindst vil man komme med en undskyldning til dem. Derfor har man til formålet afsat 4,5 mio. kr.

Desuden lægger aftalen vægt på at sikre en opdateret og gennemtænkt boligplanlægning, hvor dialogen med kommunerne spiller en central rolle. Dette skal skabe gennemsigtighed og sikre, at midler til boligprojekter anvendes målrettet og effektivt.

Naalakkersuisut er således dedikeret til at fremme en udvikling, hvor alle dele af landet oplever vækst og får adgang til ordentlige boliger, der kan understøtte trivsel og udvikling i samfundet.

Fokus på de svageste

Naalakkersuisut anerkender, at vores ældre medborgere og borgere med handicap fortjener trygge rammer og målrettede indsatser, der sikrer deres trivsel og livskvalitet. Finanslovsaftalen for 2025 indeholder derfor konkrete tiltag, der skal understøtte og fremtidssikre indsatsen på disse områder. Der afsættes eksempelvis midler til afholdelse af døveseminar og ældreseminar. Ligeledes har man i budgetårene afsat 4 mio. kr. til styrkelse af handicaporganisationerne. De udfører en vigtig indsats i samfundet og vi ønsker at styrke deres indsats.

På ældreområdet fortsætter vi arbejdet med at implementere Naalakkersuisuts ældrestrategi, der omfatter udviklingen af ældrevenlige boliger, udvidelse af pleje- og sundhedskapaciteten samt bedre muligheder for ældre, der ønsker at forblive på arbejdsmarkedet

Med disse indsatser viser vi, at vi som samfund tager ansvar for at skabe bedre livsvilkår for vores ældre og handicappede, så alle borgere kan leve et værdigt og aktivt liv.

Vi har konstateret, at siden alle partier stemte for en indførelse af lov om obligatorisk pension, har dette givet udfordringer for borgernes levevilkår. Vi er lydhøre over for disse ønsker fra borgerne, hvorfor der er igangsat flere initiativer for at tilpasse lovgivningen.

Fokus på kultur og identitet

Kulturen er en bærende søjle i vores identitet og fællesskab, og finanslovsaftalen for 2025 afspejler et stærkt engagement i at styrke rammerne for kulturens udvikling og tilgængelighed.

Naalakkersuisut har afsat midler til at forbedre opbevaringsfaciliteterne på Grønlands Nationalmuseum og Arkiv, så vores fælles kulturarv sikres for fremtidige generationer. Derudover prioriteres yderligere støtte til Grønlands Nationalteater, der får mulighed for at bringe sine forestillinger bredere ud til kysten, samt støtte til oversættelse af grønlandske forfatteres værker, så vores litterære kultur når et bredere publikum.

På menneskerettighedsområdet har Naalakkersuisut med aftalen afsat øgede midler til Rådet for Menneskerettigheder og ICC, så det kan styrke sin rolle som en vigtig stemme for borgernes rettigheder. Dette understøtter Grønlands internationale engagement og forpligtelser på menneskerettighedsområdet.

Uddannelsesområdet

Naalakkersuisut anerkender, at en god og stærk folkeskole er nøglen til samfundets fremtidige udvikling og til vores kommende selvstændighed. Derfor ønsker Naalakkersuisut, at dette skal være udgangspunktet. Med finanslovsaftalen for 2025 er der derfor afsat midler til at forbedre undervisningsmaterialer og styrke specialundervisningen i folkeskolen. Formålet er at sikre, at flere unge er uddannelsesparate og har modtaget god rådgivning, når de forlader folkeskolen, og dermed øge deres muligheder for at tage en ungdomsuddannelse og kvalificeret rådgivning og kan bidrage aktivt til samfundet.

Samtidig understøttes folkeskolen gennem nationale initiativer, herunder uddannelse og videreuddannelse af folkeskolelærere samt udvikling af relevante undervisningsmaterialer. Disse tiltag ligger i forlængelse af Naalakkersuisuts "Uddannelsesstrategi 2024-2030", der sætter klare mål for at løfte uddannelsesniveaet i hele landet. Strategien sigter mod at tilpasse uddannelserne til arbejdsmarkedets behov og skabe en mere behovsstyret tilgang til kompetenceudvikling.

Naalakkersuisut lægger vægt på, at investeringer i uddannelse og folkeskolen skal evalueres løbende for at sikre en målrettet anvendelse af midlerne og opnå bedst mulig effekt. En stærk og god folkeskole er en central prioritet i arbejdet med at skabe et samfund, der er rustet til at imødekomme både de aktuelle og fremtidige udfordringer.

Samarbejdet med kommunerne

Den 19. november indgik Naalakkersuisut og kommunerne en aftale om bloktilskud til kommunerne for 2025. Aftalen afspejler, at det i stigende grad er vigtigt med et tæt samarbejde imellem Selvstyret og kommunerne om den økonomiske planlægning og udførelsen af centrale offentlige borgerrettede opgaver på blandt andet det sociale område, ældreområdet og uddannelsesområdet. Naalakkersuisut vil i den forbindelse samtidig bemærke, at bloktilskuddet til kommunerne for næste år er historisk høje. De runder for første gang 2 milliarder kr. Det svarer til 2.000 millioner kr. Det sker samtidig med, at flere kommuner aktuelt har alvorlige problemer med at løfte opgaverne på det eksempelvis det sociale område i form af sager vedrørende anbringelser af børn og korrekt tildeling af førtidspension. Man kom til enighed om, at de årlige bloktilskud skal benyttes indenfor de områder de er tiltænkt, som for eksempel på anlægsområdet. Det understreger, at det er nødvendigt, at der i de kommende år kommer større fokus på, hvorvidt samfundet får et rimeligt udbytte af disse midler.

Afslutning

Uden at skulle gentage vores tidligere bemærkninger i forbindelse med første- og andenbehandlingen af forslag til finanslov, vil jeg henvise til de bemærkninger der er i finanslovsaftalen.

Afsluttende vil jeg på vegne af Naalakkersuisut gerne takke alle for det engagerede arbejde, der har været i forbindelse med de politiske forhandlinger om finanslovsforslaget for 2025 såvel her i Inatsisartut som i Departementet for Finanser og Skatter og tilhørende styrelser. Denne store opgave som er vigtig i samfundets drift, er ligeledes den sidste i denne valgperiode.

Med disse ord ser jeg frem til en positiv og konstruktiv finanslovsdebat her i salen.